

KULTURNÍ KALENDÁŘ

města

HRANIC

Červen 1963

Vydává Osvětová beseda v Hranicích — Cena 20 hal.

KULTURNÍ KALENDÁŘ NA ČERVEN

2. so Divadelní představení Beskydského divadla. Sokolovna 20 hod.
5. st Závěrečná besídka žáků hudební výchovy OB. Osvětová beseda 15 hod. a v 19,00 hod.
13. čt Naši zaměstnanci v Indii. ZK ROH Sigma, 19,30 hod.
20. čt VIII. abonentní koncert. Ostravské dechové kvinteto. Sál lidové školy umění, 20 hod. Výchovný koncert v 15,00 hod.
22. so Festival mládeže a Mezinárodní družstevní den.
23. ne Podle zvláštního programu.

KULTURNÍ KALENDÁŘ ČS. STÁTNÍCH LÁZNÍ TEPLICE NAD BEČVOU

1. so Veselá estráda. Účinkují s. Favelová a bratři Muchové z Prostějova. Bečva.
2. ne Koncert velkého smyčcového orchestru ZK ROH Sigma, řídí R. Klivar. Bečva.
7. pá Houslový koncert M. Jelínka. U klavíru s. Fischerová. Sokolovo.
8. so Koncert žáků LŠU Hranice. Řídí s. Knypl. Bečva.
14. čt Večer hudby, zpěvu a poezie. V. Šabacká, zpěv, H. Langerová, recitace, A. Heiderová, klavír. Sokolovo.
15. so Národopisný soubor písní a tanců s cimbálovou muzikou z Valašska. Bečva.
21. pá Žákovský soubor LŠU Lipník. Řídí ředitel Heider. Sokolovo.

22. so Národopisný soubor písní a tanců s cimbálovou muzikou z Valašska. Bečva.
29. so Večer árií a písní. Zpívá s. Vaňáková, a dr. Bartoš. U klavíru manželé Heiderovi. Sokolovo.
- Každý čtvrtek střídavě lidová taneční hudba DO Drahotuše, řídí s. Pumprla a lidová dechová hudba ZK ROH Teplice n. Beč., řídí s. Hrdla. Sanatorium.
- Každou středu koncert malého smyčcového orchestru ZK ROH Sigma, řídí s. Haviger. Bečva.
- Pořady začínají vesměs v 19,30 hod.

PROGRAM HRANICKÝCH KIN

● KINO SVĚT

- 1.— 3. Hranice neznámá. SSSR. Česká verze. Mládež od 10 let.
- 4.— -6. Smrt má jednu tvář. NDR. Širokoúhlý. Mládež od 10 let.
- 7.—10. Horoucí srdce. ČSSR. Širokoúhlý. Mládež ano.
- 10.—13. Dej pozor, La Toure. Jugoslávie. Širokoúhlý. Mládež ne.
- 14.—17. Ztracený ráj. Maďarsko. Mládež ne.
- 18.—20. Kapitánova dcerka. SSSR. Širokoúhlý. Mládež od 10 let.
- 21.—27. Harold Loyd. Kybernetická babička. USA. Mládež ano.
- 28.—30. Vzkříšení. SSSR. Mládež ne.

● KINO OKO

- 1.— 6. Smrt si říká Engelchen. ČSSSR. Mládež ne.
- 7.—10. Prosím, nebudit. ČSSR. Mládež od 10 let.
- 11.—13. Pes baskervillský. Anglie. Mládež ne.
- 14.—20. Věčně zpívají lesy. Rakousko. Mládež ne.
- 21.—24. Čtrnáct dnů. Jugoslávie. Mládež ne.
- 25.—27. Bílá spona. ČSSR. Mládež ne.
- 28.—30. Uličník. SSSR. Mládež ano.

● PŘEDSTAVENÍ PRO MLÁDEŽ

- 1. Tajná skrýše. SSSR.
- 8. Léčka. SSSR.
- 15. Mařenka a trpaslíci. Polsko.
- 22. Brumel a ti druzí. ČSSR.
- 29. Hurá, cirkus. ČSSR.

Kino ČAS každou neděli od 9 do 11,30 hod. nepřetržitě.

HRANICKÁ PROPAST

(2. část.)

Velmi se o okolí našeho města zajímal hranický národní buditel Josef Heřman Agapit Gallaš a v několika rukopisných dílech podává i své poznatky o Hranické propasti.

Obsáhlý Gallašův popis Hranické propasti, obsažený v jeho „Fysických památkách města Hranic a jeho okolí“ z roku 1822 uveřejnil dr. Josef Skutil v XVII. ročníku Záhorské kroniky. Uvádíme zde malou ukázkou z tohoto popisu:

„Hrůza obchází každé srdce při prvním na ni zezřením; což . . . každý také zkoumatel, patře na ni, vyznati musí, ledaby srdce rohem obrostlé měl.“ Zink přirovnává ji peklu starých pohanských básníkův a velmi slušně. Jest ovšem strašné rozedřené pekelné tlamě, jakž ji malíři vytvařovati libují, velmi podobná, kteráž každého do ní nahlédajícího zhltnouti hrozí.

Strašní černohnědí hrbolové strmějí vůkolí na jejich příkro do vrchu vypnutých stěnách, okamžlivý hledícím od jezera navrch hrozící spád. Tyto stěny jsou v západní straně takřka závažně příkré a zjevují na sobě patrnou roztržinu od vrchu až k jezeru, mezi jejímižto skulinami, jakož i v jiných mnohých skalnatých dírách, sovy a kavky, kuliši a netopýři sídla a hnízda svá mají.“

Tak viděl a popsal Hranickou propast nadaný malíř Gallaš. Řadu poznatků a vlastních pozorování uvádí také v německém rukopisném díle Topographisch-medizinische Beschreibung des Teplizer-Bades bey Weisskirch . . . z r. 1819. Mimo jiné zde píše, že podle geometrického vyměření z roku 1818 dosahuje kopec od nejnižší vodní hladiny v Bečvě až k okraji Hranické propasti výšky 214 střeveců čili 35 sáhů a 4 střevice, tj. 63,32 m (počítáme-li moravský střevec 29,59 cm). Oválný otvor propasti měří na délku 357 střeveců, tj. 105,63 m a na šířku 120 střeveců, tj. 35,50 m. Hloubka prohlubně od horního okraje až k vodní hladině byla tehdy zjištěna

231 střevíců a 7 coulů čili 38 sáhů, 3 střevíce a 7 coulů, to jest 68,52 m.

Podle těchto měření by vodní hladina jezírka ležela o celé 3 sáhy, tj. 5,31 m níže než hladina řeky při nejnižším stavu vody. Jezero nemůže tedy podle Gallašova názoru mít žádnou souvislost s Bečvou, neboť by obě hladiny musely býti ve stejné výši. Ale přece jen je pravda, že voda jezírka stoupá nebo klesá ve stejném poměru se stoupáním nebo poklesem hladiny Bečvy, jak se o tom Gallaš sám vícekrát přesvědčil.

Domnívají se proto, že zde v blízkosti musí být dutiny, které sice nemají přímé spojení s Bečvou, které jsou však při stoupání vody v řece zaplavovány a pomáhají zaplnit jezírko. Podle Gallašova mínění má jezero své vlastní zdroje, jejichž minerální voda má tytéž vlastnosti jako teplické prameny.

Hloubka jezírka se nedá asi tak snadno určit, říká Gallaš, neboť svah, který lze pozorovat na severovýchodní straně, sestupuje jen několik sáhů do hloubky, na jihovýchodní straně pak nezaznamenáváme žádný sklon, takže zde olovnice klesá hned při okraji tak hluboko, že dosahuje 10, 15 až 20 sáhů podle toho, jak se zadrží na útesech sem a tam vystupujících.

Jestliže se zapálí v dolní polovině prohlubně kus dříví, vine se kouř k jezírku a míří k tzv. komínu, k černé prohlubenině, podobné komínu v jihozápadním koutu hned nad vodou. Gallaš sám tento jev spatřil a uvádí, že někteří se domnívají, že to působí zvláštní přitažlivá síla, kterou se jezero mocně vyznačuje. A dále doslovně vypravuje: Zním jednoho muže, který v přítomnosti více lidí přeplaval toto jezero, veden pouhou zvědavostí prozkoumatí onen kout, a ačkoliv je velmi proslulým plavcem a potápěčem, mohl zpáteční cestu dokončit jen s největším vypětím. Neboť podle jeho výpovědi se mu zdálo, jako by ho voda chtěla stáhnout dolů; zvláště mu ale znesnadňovala dýchání a přitom i plavání kyselá pára, kterou voda ze sebe vydávala. Něco podobného tvrdili i dělníci, kteří pracovali při kladení schodů; neboť

když chtěli sondovat hloubku jezera dlouhou tyčí, pocítili sílu, která silně pudila jejich tyč k onomu koutu, takže byli sotva schopni s veškerým vypětím ji udržet. Poněvadž jsem nebyl schopen tento pokus pro velké nebezpečí, které je s ním na onom místě spojené, sám uskutečnit, nemohu pravdivost tohoto tvrzení si ověřit," dodává nakonec.

V zmíněném spise: Fysické památky města Hranic ... z roku 1822 pak přináší Gallaš o této další prostoře nové poznatky, získané jejím průzkumem v r. 1820, kdy někteří odvážlivci přepluli na lodičce jezírko a vnikli otvorem do „obširné a strašlivé jeskyně“.

„Dle popisu a vypravování těch, jenž se do ní na lodičce vpustili, jest ta novo vyšetřená jeskyně něco podlouhavá a v svém klenutí způsobu navrchu špičatého, jehožto zvejška asi deset sáhů (17,75 m) a tolikéž také délka vynáší, šířka pak asi šest sáhů (10,65 m) obsahovati může.

Jezero vstupuje skoro až do polovice, zdaliž ale plytko neb hluboko, zdověděti jsem se nemohl, neb ti, jenž do ní vstoupili, neměli pro hrůzu, kteráž prý je zde obcházela, tolik zmužilosti, aby se k jejímu lepšímu vyšetření tak dlouho, jakž potřeba žádá, pozadrželi, nýbrž čím dřív, tím líp z této achorentské jeskyně ven chvátali, v níž prý se veliké množství netopýrů zdržuje. Celá její dutina má býti drsnatá, a jako z mnohých velkých spolu svalených skalín složena, mezi nimižto semotam světlo skrze malé a větší skuliny vpadá.“

Je to, pokud známo první a po dlouhou dobu ojedinělý záznam, v němž je vylíčen pokus o prozkoumání nejbližšího okolí jezírka a předpokládaných dutin jako podzemního pokračování Hranické propasti. S novou zprávou o této prostoře se setkáváme až na počátku tohoto století.

Již spisovatel Jurende si v roce 1809 povšiml, že v sousedství Hranické propasti jsou v lese další propadliny. Uvádí, že nedaleko od ní západním směrem se otevírá druhá propast, která však nemá ani příkré, ani pře-

vislé skalnaté stěny a její svahy jsou porostlé stromovím a keři. Rovněž Gallaš v obou zmíněných spisech podává obraz této prohlubně, již zdejší obyvatelé nazývali tehdy „stará propast“:

„V sousedství této pamětihodné propasti vynachází se ještě druhá, o mnoho však menší a ne tak hluboká, aniž také jezerem opatřená propadlina, jižto skalnatá asi třicet sáhů široká hráze od oné dělí a kteráž zde vůbec stará propast sluje, a celá stromovím a chrastím zarůstlá jest. Podle mého důmění není tato propast starší než ona hluboká, nýbrž o mnoho mladší než její strašná sousedka, kteráž ale po čase podobné hlubokosti dojíti může, a snad dřívěji než se naši potomci nadají, dojde; což její trychtýři podobná způsobnost velmi patrně osuzuje.“

Jde zde o tzv. závrt, nálevkovitou prohlubeň asi 20 m hlubokou, ležící jihozápadním směrem v sousedství Hranické propasti.

Gallaš však nezachytil zajímavosti Hranické propasti jen slovy, ale jako nadaný malíř zanechal nám také její vyobrazení z r. 1819. Spatříme na něm jezírko, nad nímž vystupují skalnaté příkré stěny, v nichž je uloženo schodiště, vedoucí až k vodní hladině. Mědirytinu podle tohoto obrázku zhotovenou, najdeme ve spisku „Das Bad Teplitz und dessen Mineralquellen“ od dr. K. Nesrsty z roku. 1820

NL